

Research Paper

Investigating the role of Responsibility and Emotional Intelligence in predicting the Academic Achievement of female high school students

Neda Moradi^۱, Azam Nikookar^{۲*}

^۱- MSC in Educational Psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

^۲- Assistant Professor in Educational Management, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Saveh (Author), Iran.

Citation: Nikookar, A. Moradi, N. (۲۰۲۲). [Investigating the role of Responsibility and Emotional Intelligence in predicting the Academic Achievement of female high school students (Persian)]. Journal of School Counseling, ۲(۲), ۱-۱۳

doi: [10.22098/jsc.2022/10025/1022](https://doi.org/10.22098/jsc.2022/10025/1022)

Received: ۲۰۲۲/۰۹/۲۸

Accepted: ۲۰۲۲/۰۱/۲۲

Available Online: ۲۰۲۲/۱۲/۱۲

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to investigate the role of responsibility and emotional intelligence in predicting the academic achievement of female high school students.

Method: The leading research method was descriptive-correlational. The statistical population included all female high school students, of whom ۲۵۰ were selected by multi-stage cluster sampling based on Morgan table. To collect academic achievement data, students' GPA of two semesters, Gaffe responsibility assessment checklist and standard shot of emotional intelligence scale were used. Multiple regression analysis was used to analyze the data.

Results: The results showed that there is a positive and significant relationship between the variables of responsibility and emotional intelligence with academic achievement in female high school students ($P < ۰.۰۱$).

Conclusion: Therefore, with increasing responsibility and emotional intelligence, academic achievement also increases. Therefore, healthy parenting styles are very important to increase the responsibility of future students and to teach curriculum planning appropriate to adolescence, in order to help increase the responsibility of school counselors. Also, due to the educability of emotional intelligence, school training courses in this field can, in addition to increasing self-control and healthy interpersonal relationships, lead to an increase in students' academic achievement.

Keywords:

Academic Achievement, Responsibility, Emotional intelligence, Female students.

*Corresponding Author: Azam Nikookar

Address: Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Islamic Azad University Saveh, saveh, Iran

E-mail: Nico_002000@yahoo.com

۱. Introduction

T

oday, education is considered as the basis of cultural, social, economic and even political development of any society in most countries (Seif, ۱۴۰۰). Academic achievement, as an important component of academic achievement, refers to an individual's learned or acquired ability in school subjects, which is measured by standardized comprehensive tests or teacher-made tests (Eakman, Kinney, Schierl & Henry, ۲۰۱۹). Various variables lead to academic achievement, such as academic responsibility and emotional intelligence. Therefore, considering the importance of academic achievement in various individual and social dimensions, as well as the importance of academic responsibility and emotional intelligence in adolescents and their role in student academic achievement, in a leading study to investigation the role of academic responsibility and Emotional intelligence was used to predict the academic achievement of female high school students.

۲. Materials and Methods

The present study was applied in terms of purpose and descriptive in terms of method. The statistical population of the present study included all female high school students in Saveh in ۲۰۲۱-۲۰۲۲, of which ۲۰۰ as a sample size using Morgan sampling table and multi-stage cluster sampling (Lottery). First one school, then two classes from each grade and a total of eight classes were selected. Data were also collected online. With the explanation that the link of the questions was placed in the class group. Measures also included the Schutt Emotional Intelligence Scale (EIS), the Gough Responsibility Test Inventory (RTI), and Academic Achievement (AA). Cronbach's total alpha in the present study was ۰,۸۷ for responsibility and ۰,۸۴ for emotional intelligence. The average of the two semesters of the subjects (the total average of the academic year ۲۰۲۱-۲۰۲۲) was also considered as a criterion for the rate of academic achievement.

۳. Results

At the level of descriptive statistics, the analysis was performed with ۲۰۰ people. Gender of All subjects were female and their mean age was ۱۶ years and a high school student. Also, the mean and standard deviation for responsibility is ۳,۴۲۶ and ۰,۸۴۸, respectively; For emotional intelligence ۳,۳۱۸ and ۰,۷۷۶; And for academic achievement were obtained ۳,۴۱۰ and ۰,۸۶۰. The results showed that responsibility (۰,۴۶) and emotional intelligence (۰,۶۸) have a positive and significant relationship with academic achievement ($P < ۰,۰۱$). Of course, the share of emotional intelligence is greater and its role is stronger. Responsibility and emotional intelligence also predicted ۰,۰۴ and ۰,۴۸ of the Variance of academic achievement, respectively.

Results of regression analysis to predict Academic Achievement based on Responsibility and Emotional Intelligence

Model	Unstandardized B	Coefficients Std. Error	Unstandardized Coefficients Beta	T	Sig
Responsibility	۰,۳۷۶	۰,۰۴۹	۰,۵۴۲	۹,۵۷۶	۰,۰۰۱
Emotional intelligence	۰,۴۱۰	۰,۰۳۶	۰,۴۸۷	۱۱,۷۷۹	۰,۰۰۱

۴. Discussion and Conclusion

Therefore, increasing responsibility leads to increasing academic achievement and, conversely, is in line with the results of studies by [Rahmani Darya Sari et al. \(۲۰۱۶\)](#), [Mousavi et al. \(۲۰۱۷\)](#), [Ranjbar and Bayan Far \(۲۰۱۷\)](#). Explaining these results, it can be said that responsibility is associated with commitment to tasks, planning and striving to achieve academic goals and assignments that can ultimately bring academic achievement. On the other hand, when academic achievement occurs, the student's motivation to continue on the path increases and a so-called desirable or positive cycle begins. That is, responsibility leads to academic achievement, progress leads to increased motivation, increased motivation leads to responsibility and further progress.

Also, increasing emotional intelligence leads to increasing academic achievement and, conversely, that is Concomitant with studies of [Aboudi Asl \(۲۰۲۱\)](#), [Ghorbani Pile Var \(۲۰۲۰\)](#), [Chamizo-Nieto et al. \(۲۰۲۱\)](#). Emotional-social skills and abilities that are required for academic success are intertwined and necessary for each other. In this regard, students with high emotional intelligence with better management of emotions and events around, as well as no turmoil in the context of events and developments, can better emotionally (self-control and organization), cognitive (Pay attention and focus) and timing (hours spent studying and doing homework). Also, as mentioned above, in addition to the positive cycle of success, environmental incentives motivate and strengthen students to achieve further goals and further academic achievement.

۵. Ethical Consideration

Compliance with ethical guidelines: All applicable ethical guidelines and principles are considered in this study.

Funding: No funding was received for this research from funding agencies in the public, commercial, or non-profit sectors

Authors' contributions: All authors wrote and edited the article.

Conflicts of interest: No potential conflict of interest relevant to this article was reported.

نقش مسئولیت پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم

مقاله علمی- پژوهشی

ندا مرادی^۱، اعظم نیکوکار^{۲*}

۱- کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ساوه، ایران

۲- استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ساوه، ایران

استناد به مقاله: نیکوکار، اعظم، مرادی، ندا. (۱۴۰۰). نقش مسئولیت پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر

مقطع متوسطه دوم فصلنامه مشاوره ی مدرسه. ۲(۲). ۱۳-۱

doi: [10.22119/jsc.2022/10025/1022](https://doi.org/10.22119/jsc.2022/10025/1022)

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش مسئولیت پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم بود.**روش:** روش پژوهش پیش رو توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه ی آماری آن شامل تمامی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم بودند که از این تعداد ۲۵۰ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای مبتنی بر جدول مورگان انتخاب شد. برای جمع آوری داده های پیشرفت تحصیلی از معدل دو ترم تحصیلی دانش آموزان، سیاهه سنجش مسئولیت پذیری گاف و مقیاس استاندارد هوش هیجانی شات استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها نیز از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده گردید.**یافته ها:** نتایج نشان داد که بین متغیر مسئولیت پذیری و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/01$).**نتیجه گیری:** بنابراین با افزایش مسئولیت پذیری و هوش هیجانی، پیشرفت تحصیلی نیز افزایش می یابد. از این رو سبک های فرزندپروری سالم جهت افزایش مسئولیت پذیری دانش آموزان آینده و آموزش برنامه ریزی درسی متناسب با دوره نوجوانی، در جهت کمک به افزایش مسئولیت پذیری از طرف مشاوران مدرسه از اهمیت بسیاری برخوردار است. همچنین با توجه به آموزش- پذیری هوش هیجانی، دوره های آموزشی آموزشی آموزشی در این زمینه می تواند علاوه بر افزایش خود کنترلی و روابط سالم بین فردی، منجر به افزایش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان گردد.تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۲۸
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۲
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۱۲

کلیدواژه ها: پیشرفت

تحصیلی، مسئولیت پذیری، هوش هیجانی، دانش آموزان دختر.

*نویسنده مسئول

اعظم نیکوکار

تلفن: ۰۹۱۲۳۵۵۰۵۶۱

نشانی: ، دانشگاه آزاد واحد ساوه، ساوه، ایران

پست الکترونیک: nico_502000@yahoo.com

۱. مقدمه

امروزه آموزش و پرورش به عنوان اساس و زیربنای توسعه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هر جامعه در اغلب کشورها قلمداد می‌گردد و بیشترین بودجه دولتی را پس از امور دفاعی به خود اختصاص می‌دهد (سیف، ۱۴۰۰). از آنجایی که بخش قابل توجهی از آموزش و پرورش در مدارس صورت می‌گیرد، مدارس به عنوان یک نظام اجتماعی حساس و مهم، از جایگاه خاصی برخوردارند. مدارس در صورتی خواهند توانست وظیفه مهمی را که به دوش آنها است به نحو احسن انجام دهند که سازمان‌های سالم و پویایی باشند. جو سازمانی سالم و حمایت‌گر باعث اعتماد بیشتر افراد و روحیه بالای آنها و بالطبع باعث پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود (کل، لوبینسکی و بناوا، ۲۰۱۳). پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که به وسیله آزمون‌های فراگیر استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود (نویدی، ۱۳۸۲). پیشرفت تحصیلی یعنی این که فراگیران تا چه حد در رسیدن به اهداف دوره آموزشی موفق بوده‌اند (گلچین‌فر، ۱۳۸۸). به طور کلی این اصطلاح به معنای مقدار یادگیری آموزشی فرد است، به طوری که بتوان آنها را در مقوله کلی عوامل مربوط به تفاوت‌های فردی و عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزش و پرورش مورد مطالعه قرار داد (سولیمان نهجد و سهران، ۲۰۰۲؛ اکمن، کینی، شیرل و هنری، ۳، ۲۰۱۹). مسئله پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش‌های این نظام، در واقع برای پوشاندن جامعه عمل به این امر است (گلچین‌فر، ۱۳۸۸). به بیانی دیگر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، یکی از مهمترین ملاک‌های ارزیابی عملکرد معلمان محسوب می‌شود. برای دانش‌آموزان نیز معدل تحصیلی معرف توانایی‌های علمی آنها برای ورود به دنیای کار و اشتغال و مقاطع تحصیلی بالاتر است؛ بنابراین نظریه پردازان تربیتی بسیاری از پژوهش‌های خود را بر شناخت عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی تمرکز کرده‌اند (در تاج، لک‌پور و بهلولی، ۱۳۹۲).

یکی از عواملی که به نظر می‌رسد می‌تواند در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نقش داشته باشد مسئولیت پذیری می‌باشد. از منطبق ارتباط این دو متغیر و این جمله فرضیه را به صورت پنهانی مطرح ساخته است. مسئولیت پذیری به معنای پاسخگویی قانونی، مالی یا اخلاقی است و فرد مسئول، انسانی است که معتمد و قابل اطمینان است، مسئولیت پذیری یعنی آگاهی از این که خود فرد، سرنوشت، مشکلات زندگی، احساسات و در نتیجه رنج‌هایش را پدید می‌آورد (غفوری، ۱۳۹۵). مسئولیت‌پذیری یکی از عوامل در جهت تسریع در روند پیشرفت‌های فردی و اجتماعی است. افراد مسئولیت‌پذیر به دلیل اعتباری که در جامعه کسب می‌کنند برجسته‌تر هستند و بدین ترتیب کتجر به پیشرفت را نصیب خود و جامعه می‌کنند. مسئولیت‌پذیر بودن باعث انجام بهتر و صحیح‌تر تکالیف می‌گردد. همچنین، اشخاص مسئولیت‌پذیر به علت پاسخگو بودن قابل اعتماد ترند و جلب اعتماد یکی از زمینه‌های پیشرفت (پاشا، ۱۳۹۰)، از جمله پیشرفت تحصیلی می‌باشد. رشد مسئولیت‌پذیری در مدرسه توسط عملکردها، فرایندها، نحوه عکس‌العمل معلمان و به صورت کلی از طریق سیستم برنامه‌های درسی، آموزشی و پرورشی شکل می‌گیرد؛ بنابراین بسیاری از علل شکست در برنامه‌های مدرسه نظیر شکست در تحصیل، گریز از مدرسه و نظایر آن را می‌توان نتیجه شکل نگرفتن احساس مسئولیت-پذیری دانش‌آموزان در مدرسه دانست. براین اساس سازمان جهانی یونسکو ۴ در سال ۲۰۰۵ به‌طور خاص به حقوق و مسئولیت‌های دانش‌آموزان در مدارس پرداخته است. یونسکو (۲۰۰۵) به این نکته اشاره می‌کند که هدف از رفتن به مدرسه تنها یادگیری کتب درسی نیست بلکه هدف اصلی دستیابی به شهروندان مطلوب همراه با مهارت‌های اجتماعی است که دراین راستا تمامی امکانات و فرایندهای موجود در مدرسه باید به پرورش تمامی ابعاد (جسمی، ذهنی و اجتماعی) دانش‌آموز بپردازد (لوننبرگ و ارنشتاین، ۵، ۲۰۰۸). در زمینه رابطه مسئولیت‌پذیری با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پژوهش خارجی یافت نشد ولی مطالعات صورت گرفته در داخل کشور نشان دادند که مسئولیت‌پذیری به صورت مثبت و معنادار پیش‌بینی کننده‌ی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد (موسوی، احمدی مصرمی، میرزایی ماصرمی و تقوی، ۱۳۹۸؛ رحمانی دریاسری، یآوری نیا و سپهریان آذر، ۱۳۹۹؛ خدیوی و الهی، ۱۳۹۲؛ طباطبایی، طباطبایی، کاکایی و محمدی آریا، ۱۳۹۱). همچنین پژوهش، رنجبر و بیان‌فر (۱۳۹۸)، نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

۱ - Kell, Lubinski, & Benbow

۳ - Eakman, Kinney, Schierl, & Henry

۴ . UNESCO

۵ . Lunenburg, & Ornstein

۲ . Soliman Nejhad, & Saharan

متغیر دیگری که به نظر می رسد در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نقش داشته باشد، هوش هیجانی می باشد. هوش هیجانی از نظر بارآن^۱ و همکاران (۱۹۹۷)، مجموعه‌ای از توانایی‌های غیر شناختی و مهارت‌های هیجانی و اجتماعی است که بر توانایی فرد در مقابله با فشارها و تقاضاهای محیطی تأثیر گذاشته و در نهایت باعث موفقیت فرد در زندگی می شود. هوش هیجانی تنها یک ویژگی مثبت نیست بلکه مجموعه‌ای از توانایی‌های استدلالی و هیجانی متمایز است و نسبت به هوش اجتماعی توجهی بیشتر به مسائل اساسی هیجانی و فرو نشانیدن مشکلات شخصی و اجتماعی افراد دارد (سانچز-آلوارز، اکسترمررا و فرناندز-بروکال^۲، ۲۰۱۶). افراد دارای هوش هیجانی بالا در داشتن رضایت بیشتر از زندگی، بهره‌مندی از محیط خانوادگی و شریک شدن در احساسات اطرافیان نسبت به دیگران متفاوتند و معمولاً افرادی منظم، خونگرم، موفق، با انگیزه و خوش بین هستند (فینی^۳، ۲۰۰۲؛ کاستا، پتریدس و تیلمان^۴، ۲۰۱۴). در زمینه رابطه هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مطالعات نشان دادند که هوش هیجانی به صورت مثبت و معناداری می تواند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را پیش بینی کند (عبودی اصل، ۱۳۹۹؛ قربانی پیلهور، ۱۳۹۸؛ رضانی خمسی، خادمی اشکدزی و نقش، ۱۳۹۵؛ یحیی زاده درزی، رسولی خورشیدی، اسدی و برسلانی، ۱۳۹۴؛ طالع، ۱۳۹۲؛ ایقبال، قورشئی، اشرف، رسول و اصغر^۵، ۲۰۲۱؛ چماز و نیتو، ارویلگا، ری و اکسترمررا^۶، ۲۰۲۱؛ احمد، اسیم و پلیتری^۷، ۲۰۱۹).

از آنجا که پیشرفت تحصیلی از جمله مباحثی است که در محیط های آموزشی، به ویژه مدارس، از اهمیت زیادی برخوردار است و از سوی دیگر کارآمدی نظام آموزشی به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان وابسته است و چنانچه نظام آموزشی وظیفه‌ی خود را به درستی انجام ندهد روند پیشرفت تحصیلی با مانع مواجه خواهد شد. بنابراین با توجه به مطالب بیان شده و همچنین با در نظر گرفتن اهمیت پیشرفت تحصیلی، با فراهم کردن محیط و امکانات لازم برای رسیدن به پیشرفت در همه زمینه‌ها و به طور مشخص با شناخت متغیرهای مرتبط با پیشرفت تحصیلی می توان در آینده به جامعه‌ای پیشرفته دست یافت. همچنین برای داشتن دانش آموزانی با پیشرفت تحصیلی بالا باید امکانات، برنامه‌ها و مولفه‌های مرتبط را شناخت که هدف از پژوهش پیش رو در راستای همین ضرورت می باشد. از سوی دیگر، در این پژوهش از نمره یکساله دانش آموزان استفاده گردید که وجه تمایز مطالعات دیگر است که صرفاً از ابزار برای سنجش پیشرفت تحصیلی استفاده کرده‌اند و این ملاک می تواند واقعی تر و بدون سوگیری باشد. بنابراین هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش مسولیت پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم بود.

۲. مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، توصیفی از نوع همبستگی بود.

جامعه، نمونه و روش نمونه گیری: جامعه آماری پژوهش پیش رو شامل تمامی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان ساوه در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند که تعداد ۲۵۰ نفر به عنوان حجم نمونه با استفاده جدول نمونه گیری مورگان و به روش نمونه گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای (به صورت قرعه کشی) انتخاب شدند. ابتدا یک مدرسه، سپس از هر پایه دو کلاس و جمعا هشت کلاس انتخاب شدند. داده‌ها نیز به صورت آنلاین جمع آوری شدند. با این توضیح که لینک سوالات در گروه کلاسی قرار داده شد.

مقیاس هوش هیجانی شات^۸ (EIS): این مقیاس یک آزمون ۳۳ سوالی است که به وسیله شات و همکاران و براساس الگوی هوش هیجانی مایر و سالوی ساخته شده است که سه مولفه‌ی تنظیم هیجان، بهره‌وری از هیجان و ارزیابی هیجان را در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) اندازه گیری می کند. مقیاس هوش هیجانی اگرچه از سه مولفه بیان شده تشکیل شده است اما تنها یک نمره کلی برای هوش هیجانی بدست می دهد که دامنه آن از ۳۳ تا ۱۶۵ است. پایایی این مقیاس در

۱. Bar-on

۲. Sánchez-Álvarez, Extremera, & Fernández-Berrocal

۳. Feeney

۴. Costa, Petrides & Tillmann

۵. Iqbal, Qureshi, Ashraf, Rasool, & Asghar

۶. Chamizo-Nieto, Arrivillaga, Rey, & Extremera

۷. Ahmed, Asim, & Pellitteri

۸. Schutt Emotional Intelligence Scale (EIS)

نیکوکار، اعظم، مرادی، ندا. (۱۴۰۰). نقش مسولیت پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم

میان جوانان زندانی و برای هوش هیجانی کلی ۰/۸۵ و برای مولفه‌های آن به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۸۱، و ۰/۸۸ بدست آمده است (میری و اکبری، ۱۳۸۶). آلفای کرونباخ کل در این پژوهش نیز ۰/۸۷ به دست آمد.

سیاهه سنجش مسئولیت‌پذیری گاف ۱ (RTI): این آزمون اولین بار همراه با ۱۴ مقیاس دیگر در "پرسشنامه روان‌شناختی کالیفرنیا" توسط گاف (۱۹۸۴) مطرح گردید (مارنات، ۱۹۹۰). سیاهه سنجش مسئولیت‌پذیری ۴۲ سوالی به منظور سنجش ویژگی‌هایی از قبیل وظیفه‌شناسی، احساس تعهد، سخت‌کوشی، جدیت، قابلیت اعتماد، رفتار مبتنی بر نظم و مقررات، منطق و احساس مسئولیت مورد استفاده قرار گرفت (مارنات، ترجمه نیکخو، ۱۳۷۴). پاسخ‌های این پرسشنامه بصورت بله=۱ و خیر=۰ نمره گذاری می‌شود. ضرایب پایایی بخش مسئولیت‌پذیری از طریق روش تنصیف و آلفای کرونباخ در پژوهش عسکری، عنایتی و روشنی (۱۳۹۰) به ترتیب برابر با ۰/۷۰ و ۰/۸۱ و در پژوهش حمیدی و قیطاسی (۱۳۸۹) برابر با ۰/۵۰ و ۰/۵۵ بود. در بررسی دیگری، پایایی این آزمون در ایران از طریق روش باز آزمایی ۰/۸۱ بوده است (سعادت‌شامیر، ۱۳۸۳). در پژوهش جعفری، آزاد نیا و سلطانی (۱۳۸۹) اعتبار ملاک همزمان این پرسشنامه برابر با ۰/۶۱ و در پژوهش رضایی (۱۳۷۹) ضریب اعتبار این مقیاس ۰/۵۶ می‌باشد. آلفای کرونباخ کل در این پژوهش نیز ۰/۸۴ به دست آمد.

پیشرفت تحصیلی ۲ (AA): در پژوهش حاضر پیشرفت تحصیلی بر اساس معدل دو ترم فرد سنجش شد. به این صورت که معدل دو ترم با هم جمع و تقسیم بر دو گردید یعنی معدل کل ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به عنوان ملاک قرار گرفت.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها: برای تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS-۲۲، از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. برای توصیف داده‌ها از شاخص‌ها و روش‌های آمار توصیفی شامل فراوانی، میانگین، انحراف معیار استفاده شد و همچنین جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش آمار استنباطی شامل آزمون رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

۳. یافته‌ها

در سطح آمار توصیفی تحلیل با ۲۵۰ نفر انجام شد. جنسیت تمامی آزمودنی‌ها دختر و میانگین سنی آن‌ها ۱۶ سال و دانش‌آموز مقطع متوسطه دوم بودند. همچنین میانگین و انحراف معیار برای مسئولیت‌پذیری به ترتیب ۳/۴۲۶ و ۰/۸۴۸؛ برای هوش هیجانی ۳/۳۱۸ و ۰/۷۷۶؛ و برای پیشرفت تحصیلی ۳/۴۱۰ و ۰/۸۶۰ به دست آمد.

جدول ۱. ماتریس همبستگی پیرسون نمرات آزمودنی‌ها در هر یک از متغیرهای پیشرفت تحصیلی، مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی

متغیرها	پیشرفت تحصیلی	مسئولیت‌پذیری	هوش هیجان
پیشرفت تحصیلی	۱		
مسئولیت‌پذیری	۰/۴۶**	۱	
هوش هیجانی	۰/۶۸**	۰/۳۴**	۱

** P<۰,۰۱, * P<۰,۰۵

جدول ۱ یا همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که مسئولیت‌پذیری (۰/۴۶**) و هوش هیجانی (۰/۶۸**) با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد (P<۰/۰۱). البته سهم هوش هیجانی بیشتر و نقش آن قوی‌تر است.

۱. Gough Responsibility Test Inventory (RTI)

۲. Academic Achievement (AA)

نیکوکار، اعظم، مرادی، ندا. (۱۴۰۰). نقش مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم

فصلنامه مشاوره‌ی مدرسه ۲(۲) ۱-۱۳

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی

معنی‌داری	T	ضریب بتای استاندارد شده	ضریب انحراف معیار	بتای استاندارد نشده	مدل
۰/۰۰۱	۹/۵۷۶	۰/۵۴۲	۰/۰۴۹	۰/۳۷۶	مسئولیت‌پذیری
۰/۰۰۱	۱۱/۷۷۹	۰/۴۸۷	۰/۰۳۶	۰/۴۱۵	هوش هیجانی

جدول ۲ نشان می‌دهد که مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی به ترتیب ۰/۵۴ و ۰/۴۸ از واریانس پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کرده و نقش رابطه مثبت و معنادار با پیشرفت تحصیلی دارند ($P < ۰/۰۰۱$). همچنین این رابطه در سطح بسیار مطلوبی می‌باشد.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. با این توضیح که با افزایش مسئولیت‌پذیری به همان میزان پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم افزایش می‌یابد و برعکس. در این راستا نتایج پژوهش پیش‌رو با نتایج پژوهش‌های رحمانی دریا ساری و همکاران (۱۳۹۹)، موسوی و همکاران (۱۳۹۸)، رنجبر و بیان‌فر (۱۳۹۸)، خدیوی و الهی (۱۳۹۲)، طباطبایی و همکاران (۱۳۹۱) همسو است.

در تبیین این نتایج می‌توان گفت که مسئولیت‌پذیری با تعهد نسبت به انجام وظایف، برنامه‌ریزی و تلاش برای به نتیجه رساندن اهداف تحصیلی و تکالیف درسی همراه است. از سوی دیگر با توجه به اینکه رسیدگی به تحصیلات و انجام تکالیف مدرسه از وظایف بسیار مهم در این رده‌ی سنی می‌باشد، دانش‌آموزان متعهد و مسئولیت‌پذیر برای موفقیت تحصیلی به دنبال مشاوره‌ها، برنامه‌ها و راه‌کارهای موثری هستند تا بتوانند به موفقیت و پیشرفت تحصیلی دست یابند، در این مسیر، زمانی که پیشرفت تحصیلی اتفاق می‌افتد، انگیزه دانش‌آموز برای ادامه مسیر افزایش می‌یابد و اصطلاحاً یک چرخه مطلوب یا مثبت به راه می‌افتد. یعنی مسئولیت‌پذیری موجب پیشرفت تحصیلی، پیشرفت موجب افزایش انگیزه، افزایش انگیزش موجب مسئولیت‌پذیری و پیشرفت بیشتر می‌گردد و البته این چرخه با تکرار تقویت شده و حتی پیشرفت در جنبه‌های کلی‌تر زندگی را نیز شامل می‌شود.

همچنین نتایج نشان داد که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با این توضیح که با افزایش هوش هیجانی به همان میزان پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و برعکس. در این راستا نتایج پژوهش پیش‌رو با نتایج پژوهش‌های عبودی اصل (۱۳۹۹)، قربانی پله‌ور (۱۳۹۸)، رضوانی خمسی و همکاران (۱۳۹۵)، یحیی‌زاده‌درزی و همکاران (۱۳۹۴)، طالع (۱۳۹۲)، ایقبال و همکاران (۲۰۲۱)، چماز و-نیتو و همکاران (۲۰۲۱)، احمد و همکاران (۲۰۱۹) همسو است.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان کرد که روان‌شناسان تا مدت‌ها، صرفاً تلاش داشته‌اند، استعدادها، ذهنی افراد را در مقوله‌هایی مانند درک، یادگیری، یادآوری، تفکر منطقی و حل مسئله بررسی و سنجش نمایند. به بیانی دیگر تشخیص حدود توانایی و یا ناتوانی‌های شناختی مد نظر بوده است در حالی که امروز معلوم شده است که باید این توانایی‌های شناختی را با توانایی‌های اجتماعی و عاطفی، ترکیب و در قالب سیستم شخصیت معرفی کرد. نکته حائز اهمیت آن است که نگاه به هوش بهر (IQ) به تنهایی و جدای از گستره‌ی عواطف و هیجانات در انسان، هیچ‌گاه نتوانسته است موفقیت افراد را در ابعاد مختلف زندگی و به صورت ویژه در اینجا تحصیلی رقم بزند. در تعیین سهم عوامل مربوط به موفقیت تحصیلی تنها ۲۰ درصد به هوش بهر (IQ) اختصاص یافته است پس نقش عوامل انگیزشی و هیجانی در پیشرفت تحصیلی در این گروه از دانش‌آموزان و دانشجویانی که از هوش عملکردی بالایی برخوردارند بسیار مهم خواهد بود. پژوهش‌های انجام شده در مورد رابطه بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی، به همبستگی‌های موجود بین آن‌ها اشاره دارد (عبودی اصل، ۱۳۹۹؛ قربانی پله‌ور، ۱۳۹۸؛ چماز و-نیتو و همکاران، ۲۰۲۱). برای مثال افرادی که از شناسایی

فشارهای روانی بر خود و نحوه کنار آمدن با آن ناتوان هستند ممکن است در طی دوره‌های تحصیلی استرس‌های گوناگون و مشکلات هیجانی را تجربه کنند و همین امر، سازمان‌دهی آنان را برای کارکرد مناسب بر هم ریزد. مهارت‌های عاطفی - اجتماعی و توانایی‌هایی که برای موفقیت تحصیلی مورد نیاز می‌باشند، در هم تنیده شده‌اند و لازم و ملزوم یکدیگرند. با توجه به تعریف هوش هیجانی که مجموعه‌ای از توانایی‌های غیر شناختی و مهارت‌های هیجانی و اجتماعی است که بر توانایی فرد در مقابله با فشارها و تقاضاهای محیطی تأثیر گذاشته و در نهایت باعث موفقیت فرد در زندگی می‌شود. دانش‌آموزان دارای هوش هیجانی بالا با اداره‌ی مطلوب‌تر هیجان‌ات و اتفاقات پیرامون، و همچنین عدم آشفتگی در بستر اتفاقات و تحولات، بهتر می‌توانند از لحاظ هیجانی (خودکنترلی و سازمان‌دهی)، شناختی (توجه و تمرکز) و زمانی (ساعات صرف شده برای مطالعه و انجام تکالیف درسی) خود را پیش ببرند بنابراین و در نهایت در بستر چنین شرایط دقیق و آرام، دانش‌آموز می‌تواند به اهداف تحصیلی خود و یادگیری بهتر و موثرتر نائل آید و به پیشرفت تحصیلی دست یابد. همچنین همان‌طور که در مورد رابطه مسئولیت‌پذیری و پیشرفت تحصیلی بیان شد، علاوه بر چرخه‌ی مثبت موفقیت، مشوق‌ها محیطی دانش‌آموز را برای دستیابی به اهداف بعدی و پیشرفت‌های تحصیلی بیشتر تحریک و تقویت می‌نمایند.

همچنین از جمله محدودیت‌های پژوهش پیش‌رو شامل صرفاً دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم و جنسیت دختر شهرستان ساوه می‌باشد، بنابراین قابل تعمیم به جامعه پسران و مقاطع تحصیلی دیگر و همچنین دیگر مناطق نمی‌باشد. در این راستا پیشنهاد می‌گردد که این پژوهش روی نمونه‌های، ابتدایی، متوسطه اول و دانشجویی و همچنین پسران اجرا گردد. همچنین می‌توان روی عوامل واسطه‌ای منطقی مرتبط با مسئولیت‌پذیری، هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی نیز مطالعاتی صورت گیرد. همچنین با توجه به اهمیت رسیدگی به پیشرفت تحصیلی جامعه دانش‌آموزان، چرا که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان منجر به ارتقاء نظام آموزشی کشور و در نهایت پیشرفت‌های اقتصادی و فرهنگی جامعه می‌گردد. بنابراین، از لحاظ کاربردی پیشنهاد می‌گردد که جهت افزایش مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم کلاس‌های آموزش روش‌های افزایش مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی برنامه‌ریزی و اجرا گردد و همچنین جهت برگزاری جلسه‌های آموزش معلمان و والدین، دوره افزایش مسئولیت‌پذیری و مهارت‌های هیجانی و اجتماعی در اولویت دوره‌های آموزشی قرار بگیرد تا بدین ترتیب معلمان و والدین با شیوه‌های مختلف افزایش مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی دانش‌آموزان در راستای پیشرفت تحصیلی آن‌ها آشنا شوند.

۵. ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاقی پژوهش:

اصول اخلاقی تماماً در این مقاله رعایت شده است؛ شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند و اطلاعات آن‌ها محرمانه نگه داشته شد.

حامی مالی:

این تحقیق هیچگونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان:

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش حاضر مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع:

بنابراین اظهار نویسنده این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع

پاشا، غلامرضا. (۱۳۹۰). رابطه سبک های هویت و رشد اخلاقی با مسئولیت پذیری در دانشجویان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.

حمیدی، فریده؛ قیطاسی، معصومه. (۱۳۸۹). مقایسه کمال گرایی، تعلل و مسئولیت پذیری در دانشجویان مراکز تربیت معلم شهر اهواز به تفکیک جنس، فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده، ۶(۱۸)، ۱۵۹-۱۸۸.

خدیبوی، اسداله؛ الهی، ایران. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین مسئولیت پذیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع اول متوسطه (پایه هفتم) شهرستان مهاباد. زن و مطالعات خانواده، ۶(۲۲)، ۳۷-۶۰.

درتاج، فریبرز؛ لک پور، الهام؛ بهلولی، علی. (۱۳۹۲). بررسی میزان تأثیر مدارس هوشمند استان لرستان بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه، مجله فناوری آموزش، ۸(۲)، ۱۳۳-۱۴۱.

رحمانی دریاسری، مدینه؛ یآوری نیا، سونیا؛ سپهریان آذر، فیروزه. (۱۳۹۹). پیش بینی پیشرفت تحصیلی براساس هوش معنوی، امید و مسئولیت پذیری در دانش آموزان دختر پایه سوم متوسطه، فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۱۶(۵۶)، ۱۸۱-۱۹۶.

<https://dx.doi.org/10.22054/jep.2020.39468.2573>

رضایی، پروین. (۱۳۷۸). رابطه بین مسئولیت پذیری و خشنودی شغلی با انگیزه پیشرفت و سلامت روانی در مربیان تربیتی زن شهرستان اهواز. دانشگاه شهید چمران اهواز، پایان نامه کارشناسی ارشد.

رمضانی خمسی، زهرا؛ خادمی اشکذری، ملوک؛ نقش، زهرا. (۱۳۹۶). رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی: نقش واسطه ای تعلل ورزی، خودتنظیمی و خودکارآمدی. اندیشه های نوین تربیتی، ۱۳(۳)، ۱۶۳-۱۸۶.

<https://dx.doi.org/10.22051/jontoe.2017.13980.1669>

رنجبر، اشرف؛ بیان فر، فاطمه. (۱۳۹۸). رابطه بین ویژگی های شخصیتی و مسئولیت پذیری معلمان با اهمالکاری و انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. نشریه پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۲(۱۷)، ۱-۱۵.

سعادت شامیر، ابوطالب. (۱۳۸۳). بررسی ارتباط بین سبک های هویت با سلامت عمومی و مسئولیت پذیری در دانشجویان دانشگاه های تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.

سیف، علی اکبر. (۱۴۰۰). روانشناسی پرورشی نوین، روانشناسی یادگیری و آموزشی، تهران: انتشارات دوران، ویرایش هفتم، چاپ بیست و ششم.

طالع، اسماعیل. (۱۳۹۲). رابطه خلاقیت و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دوره متوسطه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد مرودشت، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

طباطبایی، نفیسه؛ طباطبایی، سیدشهاب الدین؛ کاکایی، یزدان؛ محمدی آریا، علیرضا. (۱۳۹۱). رابطه سبک های هویت و مسئولیت پذیری با پیشرفت تحصیلی نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله شهر تهران. رفاه اجتماعی، ۱۲(۴۴): ۲۳-۴۲.

عبودی اصل، آرزو. (۱۳۹۹). رابطه هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. ششمین کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران، تهران.

عسکری، پرویز؛ عنایتی، میر صلاح الدین؛ عسگری، مانا؛ روشن، خدیجه. (۱۳۹۰). رابطه مسئولیت پذیری، ریسک پذیری و هیجان خواهی با تیپ D، اندیشه و رفتار، ۵(۲۰)، ۱۷-۲۴.

نیکوکار، اعظم، مرادی، ندا. (۱۴۰۰). نقش مسئولیت پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم

غفوری، محمدرضا. (۱۳۹۵). رابطه انگیزه پیشرفت و سرسختی روان شناختی با هیجان خواهی و مسئولیت پذیری، مجله دانش و پژوهش در روان شناسی، ۳۶(۳۵)، ص ۱۶۵.

قربانی پيله ور، علی رضا. (۱۳۹۸). پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس خودپنداره تحصیلی، هوش هیجانی و شادکامی دانش آموزان پسر پایه ششم دوره ابتدایی شهرستان فامنین. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان همدان، مرکز پیام نور کبودرآهنگ.

گلچین فر، شادی و بختائی، امیر. (۱۳۸۸). شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت دانشجویان از سازمان های ارائه دهنده آموزش های شغلی. فصلنامه آموزش عالی بهار، ۲(۵)، ۲۷-۴۲.

مارنات، گری. گراث. (۱۳۷۴). راهنمای سنجش روانی؛ ترجمه شریفی، ح. پ. تهران: رشد.

موسوی، سیده زهرا؛ احمدی مصرمی، پریسا؛ میرزایی ماصرمی، فاطمه؛ تقوی، سیده رقیه. (۱۳۹۸). بررسی رابطه ی امید و مسئولیت پذیری با پیشرفت تحصیلی. چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران، تهران.

میری، محمدرضا؛ اکبری، محمد. (۱۳۸۶). رابطه بین هوش هیجانی و اضطراب آموزشگاهی در دانش آموزان دبیرستانی استان خراسان جنوبی. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ۱۴(۱): ۹-۱۵.

نویدی، احد. (۱۳۸۲). بررسی سهم مشترک و اختصاصی متغیرهای عملکرد تحصیلی قبلی، خودپنداره تحصیلی و هوش عمومی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۲۶(۲)، ۹۷-۱۳۰.

یحیی زاده درزی، مهدی؛ رسولی خورشیدی، فاطمه؛ اسدی، زهره؛ برسلانی، نسرين. (۱۳۹۴). رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. کنفرانس بین المللی مدیریت و علوم انسانی.

Aboudi Asl, A. (2020). The relationship between emotional intelligence and students' academic achievement. Sixth National Conference on Science and Technology of Educational Sciences, Social Studies and Psychology of Iran, Tehran. [Persian].

<https://civilica.com/doc/1117145>

Ahmed, Z., Asim, M., & Pellitteri, J. (2019). Emotional intelligence predicts academic achievement in Pakistani management students. The International Journal of Management Education, 17(2), 286-293.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijme.2019.04.003>

Askari, P., Enayati, M. S., Askari, M., Roshan, K. (2011). Relationship between responsibility, risk-taking and excitement with type D, Thought and Behavior, 5(20), 17-24. [Persian].

Bar-On, R. (1997). BarOn emotional quotient inventory. Multi-health systems.

Costa, S., Petrides, K. V., & Tillmann, T. (2014). Trait emotional intelligence and inflammatory diseases. Psychology, Health & Medicine, 19(2), 180-189.

<https://doi.org/10.1080/13548506.2013.802356>

Chamizo-Nieto, M. T., Arrivillaga, C., Rey, L., & Extremera, N. (2021). The Role of Emotional Intelligence, the Teacher-Student Relationship, and Flourishing on Academic Performance in Adolescents: A Moderated Mediation Study. Frontiers in Psychology, 12.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.695067>

Dortaj, F., Lakpur, E., Behloli, A. (2013). Investigating the effect of smart schools in Lorestan province on the academic achievement of high school students, Journal of Educational Technology, 8(2), 133-141. [Persian].

نیکوکار، اعظم، مرادی، ندا. (۱۴۰۰). نقش مسئولیت پذیری و هوش هیجانی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم

Eakman, A. M., Kinney, A. R., Schierl, M. L., & Henry, K. L. (۲۰۱۹). Academic performance in student service members/veterans: Effects of instructor autonomy support, academic self-efficacy and academic problems. *Educational Psychology*, ۳۹(۸), ۱۰۰۵-۱۰۲۶.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/01443410.2019.160048>

Feeney, J. A. (۲۰۰۲). The role of husbands and wives emotional expressivity in the marital relationship. *J Family Ther*, ۷, ۵۱۵-۵۲۰.

<https://doi.org/10.1007/s11199-005-3726-6>

Ghafouri, M.R. (۲۰۱۶). The Relationship between Motivation for Progress and Psychological Hardiness with Excitement and Responsibility, *Journal of Knowledge and Research in Psychology*, ۳۶ (۳۵), p.۱۶۵. [Persian].

Golchinfar, S., Bakhtai, A. (۲۰۰۹). Identifying the factors affecting students' satisfaction with organizations providing vocational training. *Spring Higher Education Quarterly*, ۲ (۵), ۲۷-۴۲. [Persian].

Hamidi, F., Ghitasi, M. (۲۰۱۰). Comparison of perfectionism, procrastination and responsibility in students of teacher training centers in Ahvaz by gender, *Cultural and Educational Quarterly of Women and Family*, ۶ (۱۸), ۱۵۹-۱۸۸. [Persian].

Iqbal, J., Qureshi, N., Ashraf, M. A., Rasool, S. F., & Asghar, M. Z. (۲۰۲۱). The Effect of Emotional Intelligence and Academic Social Networking Sites on Academic Performance During the COVID-۱۹ Pandemic. *Psychology Research and Behavior Management*, ۱۴, ۹۰۵.

<https://dx.doi.org/10.2147/PFPRBM.S316664>

Kell, H. J., Lubinski, D., & Benbow, C. P. (۲۰۱۳). Who rises to the top? Early indicators. *Psychological Science*, ۲۴(۵), ۶۴۸-۶۵۹.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0956797612507784>

Khadivi, A., Elahi, I. (۲۰۱۳). Investigating the relationship between responsibility and academic achievement of female high school students (seventh grade) in Mahabad. *Women and Family Studies*, ۶ (۲۲), ۳۷-۶۰. [Persian].

Lunenburg, Fred C. & Ornstein, Allan C. (۲۰۰۸). *Educational Administration: Concepts and Practices*. Belmont, CA: Wadsworth.

Marnat, G.G. (۱۹۹۵). *Psychological Assessment Guide*; Sharifi translation, H. P. Tehran: Roshd [Persian].

Miri, M.R., Akbari, M. (۲۰۰۷). Relationship between emotional intelligence and school anxiety in high school students in South Khorasan province. *Scientific Journal of Birjand University of Medical Sciences*, ۱۴ (۱): ۹-۱۵. [Persian].

Mousavi, S. Z., Ahmadi Mosrami, P., Mirzaei Masrami, F., Taqwa, S. R. (۲۰۱۹). Investigating the relationship between hope and responsibility with academic achievement. *Fourth International Conference on Modern Research in the Field of Educational Sciences and Psychology and Social Studies of Iran, Tehran*. [Persian].

Navidi, A. (۲۰۰۳). Investigating the common and specific contribution of variables of previous academic performance, academic self-concept and general intelligence in predicting students' academic achievement. *Quarterly Journal of Education*, ۷۶ (۲), ۹۷-۱۳۰. [Persian].

Pasha, G. R. (۲۰۱۱). *The Relationship between Identity Styles and Moral Development with Responsibility in Students*, M.Sc. Thesis, Islamic Azad University, Arak Branch. [Persian].

نیکوکار، اعظم، مرادی، ندا. (۱۴۰۰). نقش مسئولیت‌پذیری و هوش هیجانی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم

Qorbani Pilevar, A.R. (۲۰۱۹). Predicting academic achievement based on academic self-concept, emotional intelligence and happiness of sixth grade male students in Famenin city. Master Thesis, Payame Noor University of Hamadan, Payame Noor Kaboudar Ahang Center. [Persian].

Rahmani Daryasari, M., Yavari Nia, S., Sepehrian Azar, F. (۲۰۲۰). Predicting Academic Achievement Based on Spiritual Intelligence, Hope, and Responsibility in Third Grade Female High School Students, Quarterly Journal of Educational Psychology, ۱۶ (۵۶), ۱۸۱-۱۹۶. [Persian].

<https://dx.doi.org/10.22054/jep.2020.39468,2073>

Ramezani Khomsi, Z., Khademi Ashkazari, M., Naghsh, Z. (۲۰۱۷). The relationship between emotional intelligence and academic achievement: the mediating role of procrastination, self-regulation and self-efficacy. New Educational Thoughts, ۱۳ (۳), ۱۶۳-۱۸۶. [Persian].

<https://dx.doi.org/10.22051/jontoe.2017.13980,1669>

Ranjbar, A., Bayanfar, F. (۲۰۱۹). The relationship between personality traits and teachers' responsibility with procrastination and motivation of students' academic achievement. Journal of New Advances in Psychology, Educational Sciences and Education, ۲ (۱۷), ۱-۱۵. [Persian].

Sánchez-Álvarez, N., Extremera, N., & Fernández-Berrocal, P. (۲۰۱۶). The relation between emotional intelligence and subjective well-being: A meta-analytic investigation. Journal of Positive Psychology, ۱۱(۳), ۲۷۶-۲۸۵.

<http://dx.doi.org/10.1080/1743976.2015.1058968>

Saadati Shamir, A. (۲۰۰۴). Investigating the Relationship between Identity Styles with Public Health and Responsibility in Tehran University Students, M.Sc. Thesis, Tehran Teacher Training University. [Persian].

Soliman Nejhad, A., Saharan, M. (۲۰۰۲). A correlation control stop and self-regulatory with advance academic. Journal Psychol Educ Sci Univ Teh, ۳۱(۲):۱۷۵-۹۸.

UNESCO. (۲۰۰۵). Right to Education - State obligations and responsibilities. From:

<https://en.unesco.org/themes/right-to-education/state-obligations>

Tabatabai, N., Tabatabai, S. S., Kakai, Y., Mohammadi Aria, A. (۲۰۱۲). The relationship between identity styles and responsibility with the academic achievement of ۱۵ to ۱۸ year olds in Tehran. Social Welfare, ۱۲ (۴۴): ۲۳-۴۲. [Persian].

Talea, E. (۲۰۱۳). The relationship between creativity and emotional intelligence with academic achievement in high school students. Master Thesis, Marvdasht Branch of Azad University, Faculty of Educational Sciences and Psychology. [Persian].

Yahya Zadeh Darzi, M., Rasooli Khorshidi, F., Asadi, Z., Barsalani, N. (۲۰۱۵). The relationship between emotional intelligence and students' academic achievement. International Conference on Management and Humanities. [Persian].